

«Barnet mitt har det ikke bra på skolen»

Når retten til et trygt og godt skolemiljø ikke blir oppfylt

Av: Direktør Erik Stene og seniorrådgiver Linda Hojem på oppvekst og velfredsavdelingen hos Fylkesmannen i Trøndelag.

Fylkesmannen i Trøndelag er det andre embetet i landet som har sett seg nødt til å ilegge tvangsmulkt i en skolemiljøsak. Dette er siste utvei for at en skole skal rette seg etter de tiltakene som Fylkesmannen har bestemt for å sikre at et barn eller en ungdom skal få et trygt og godt skolemiljø.

Alle ønsker vi at våre barn skal ha det bra på skolen. De aller fleste barna i Trøndelag har det bra på skolen – men ikke alle. Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø uten mobbing og krenkelser. Et godt skolemiljø er viktig for læringsutbyttet og den psykiske og fysiske helsen til elevene. En god oppvekst og skolegang varer livet ut.

Foreldre er de som oftest henvender seg til oss når elever opplever at de ikke har et trygt og godt skolemiljø. Fellesnevneren for alle meldingene fra foreldre er beskrivelsen om at «barnet mitt har det ikke bra på skolen».

Skolene har en plikt til å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Dersom elever eller foreldre ikke opplever at skolen har gjort nok, kan de melde saken til oss. Vår rolle i skolemiljø saker ble endret med lovendringen 01.08.17, der skolene fikk en aktivitetsplikt i skolemiljø saker og Fylkesmannen ble den instansen som barn, unge og foreldre kunne melde fra til dersom eleven opplevde å ikke ha det trygt og godt på skolen.

Når vi nå har sett oss nødt til å fatte vedtak om tvangsmulkt, så er det vårt siste verktøy i verktøykassen for å sikre elevens rettighet til og behov for et trygt skolemiljø. Tvangsmulkt er et kraftig virkemiddel og vi forstår at dette kan føre til reaksjoner og debatt.

For oss er det viktig å få fram elevenes stemme i saker som angår dem, og lytte til det elevene forteller. Det gjør vi enten ved at vi har snakket med eleven selv, eller har fått andre til å høre eleven. Dette er helt avgjørende for å sikre at denne loven reelt virker for barna sitt beste. I våre vedtak er det elevens opplevelse som ligger til grunn, og vi skal både legge vekt på barnets stemme og vurdere barnets beste i alle saker. Dette er rettigheter som alle barn har, blant annet gjennom Barnekonvensjonen. Erfaringene er dessverre altfor ofte at barna ikke blir hørt. Det er mange voksne som mener mye om barn uten at de har snakket med dem, også i saker som omhandler skolemiljø. I en elevsamtale fikk vi høre fra en elev at «voksne skjønner ikke hva vi barn sier». At et barn tidlig erfarer at voksne ikke hører eller forstår det som han eller hun sier er for barnet kritisk og kan i verste fall føre til at barn velger å ikke fortelle om det som de blir utsatt for og opplever.

Vi har sammen med skolene et felles samfunnsoppdrag der vi skal sikre at barn faktisk blir hørt og at deres meninger er viktige i skolehverdagen. Dette skal i neste runde vises i skolenes praksis.

Fylkesmannen skal i skolemiljø saker alltid vurdere om skolen har gjort det som med rimelighet kan forventes. I de fleste sakene som vi har vurdert så langt, har ikke skolen gjort det som med rimelighet kan forventes. Etter at vi har fattet vedtak skal skolene gi en tilbakemelding på de tiltakene de har gjennomført, og sammen med den enkelte elev ta stilling til om eleven har fått et trygt og godt skolemiljø. Her er det vesentlige at skolene *sammen* med eleven, og i de fleste tilfellene også foreldrene, ser på om de tiltakene som er satt inn faktisk virker.

Erfaringer som vi har så langt er at mange skoler endrer på sin praksis og gjør de grepene som trengs for at den enkelte elev skal få det trygt og godt på skolen.

Vi har flere virkemidler for å sikre at den enkelte elev får oppfylt sin rett til et trygt og godt skolemiljø. Vi kan veilede skolene for at de på best mulig måte skal kunne gjøres i stand til å ivareta eleven. I tillegg til å veilede fremmer vi også tiltak og krav rettet mot kommunen som skoleeier eller styret som eier for friskoler.

Dersom ingen av de nevnte virkemidlene fører frem er det siste alternativet å fastsette tvangsmulkt, altså dagbøter. Tvangsmulkten er ikke ment som en straff, men som en siste utvei for at skolen skal iverksette de tiltakene som er nødvendige for å gi en elev et trygt og godt skolemiljø. En tvangsmulkt løper helt frem til skolen kan vise til Fylkesmannen at de har satt inn de tiltakene som ivaretar eleven.

Barn og unge trenger en skoledag som er fri for krenkelser og som gir rom for utvikling både faglig og sosialt. Også barn og unge vil oppleve motgang og utfordringer, det er en viktig og nødvendig del av oppveksten. Det vi må sikre er at dette ikke går over i krenkelser og en oppvekst som ødelegger fremtiden til barn.

Derfor må vi også vi hos Fylkesmannen se på vår praksis, sammen med skolene, og stille oss spørsmålet om vi til enhver tid gjør det som er til det beste for elevene i skolene. Vi tar dette på største alvor og har invitert skoleeierne sammen med skolelederne til en erfaringsamling om den nye ordningen 13. desember i år. Her skal vi sammen gå gjennom våre erfaringer, for å skape best mulig grunnlag for at loven virker til det beste for barn og unge i Trøndelag.